

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

ਅੱਗੋਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ.

ਸ਼੍ਰੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ- ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ—ਜਵਾਬਦਾਤਾ। .

1969 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 403

25 ਸਤੰਬਰ 1970 ਈਸਵੀ

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (V of 1908)— ਆਰਡਰ 23 ਨਿਯਮ 1—ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ —ਕੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼—ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ—ਮੁਦਈ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਕੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ੀ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਆਰਡਰ 23 ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3), ਨਿਯਮ 1 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖਰਚੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੁਦਈ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਕਾਸੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੋਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। (ਪਰਾ 8)।

1919 ਦੇ ਐਕਟ IX ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 115 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 19 ਮਾਰਚ, 1969, ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਰ ਕੋਡ, ਸਬ-ਜੱਜ 1st ਕਲਾਸ, ਨਾਭਾ, ਮਿਤੀ 27 ਜੁਲਾਈ, 1968 ਨੂੰ, ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਿਤੀ 16 ਜੁਲਾਈ, 1968 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ।

ਬੀਐਸ ਜੇ ਅਵਾਂਡਾ, ਇੱਕ ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਿੰਦਰਾ, ਸੀਨੀ. ਐਡਵੋਕੇਟ

ਨਿਰਣਾ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਸੀ.ਜੇ.-**(1)** ਇਹ ਸੋਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ: ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਿੰਡ ਟੌਹੜਾ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਹਿਸੀਲ ਨਾਭਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ 3 ਮਈ, 1967 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ 2 ਜੁਲਾਈ, 1968 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ: ਦੂਸਰਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 3 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ 'ਦੂਜੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। 2 ਜੁਲਾਈ, 1968 ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- "

“ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 3 ਜੁਲਾਈ, 1968 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। *

3 ਜੁਲਾਈ, 1968 ਨੂੰ ਦਰਜ ਹੁਕਮ ਹੈ-

' ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਮੁਦਈ ਅੱਜ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਅਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। 16 ਜੁਲਾਈ, 1968 ਨੂੰ ਆਉਣ ਲਈ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 2 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਦਰਖਾਸਤਾਂ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 16 ਜੁਲਾਈ 1968 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ, ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਦੋ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ। ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 19 ਜੁਲਾਈ, 1968 ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਲਈ ਆਉਣਾ ਹੈ।"

(2) ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਯਸ਼ਵੰਤ ਗੋਵਰਧਨ ਬਨਾਮ ਤੋਤਾਰਾਮ ਅਵਾਸੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1), ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਕੀਲ ਬਨਾਮ ਨਾਗਈ ਮੁੱਲ (2) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ

!

ਹੈ।
ਆਰਡਰ XXIII, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮ 1 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1), ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਮੁਦਈ, ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਆਪਣਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਨਿਯਮ 1 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਸੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"ਜਿੱਥੇ ਮੁਦਈ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਨੁਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ।

(3) ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਆਗਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

- (1) ਏਆਈਆਰ 1958 ਬੰਬ 28.
- (2) ਏਆਈਆਰ 1962 ਪੈਟ. 426.

ਸ਼੍ਰੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ (ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਸੀ.ਜੇ.)

(1) ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ, ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਡਰਾਅ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। *ਯਸ਼ਵੰਤ ਗੋਵਰਧਨ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁਦਈ ਆਪਣਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਕਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ *ਮਿਦਨਾਪੁਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਬਿਜੋਏ ਸਿੰਘ ਡਧੂਰੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* (3) ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ

! 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ XXIII ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2), ਨਿਯਮ 1 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸੂਟ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਸਨੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ। ਅਖੀਰਲੇ ਪਰ ਖ਼ੈ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਖੋਹ ਸਕਦੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਸਨੇ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।”

(4) ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਰਈਸਾ ਸੁਲਤਾਨਾ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਿਰ ਅਤੇ ਹੋਰ* (4)। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ *ਮੈਸਰਜ਼ ਹੁਲਾਸ ਰਾਏ ਬੈਂਜ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਫਰਮ ਕੋਬੀ ਬਾਸ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ* (5) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਢਲੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਖਿਆ: -

"ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 1, ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਗੈਰ-ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ,

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1941 ਕੈਲ 1.

(4) ATR 1966 ਸਾਰੇ. 318. *

1(5) ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 111.

ILB ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

(1973)1

ਜੇਕਰ ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਵਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ siib- ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਨਿਯਮ (3)। ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਆਰਡਰ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ-ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਉਸੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਇਹ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਨਿਯਮ (3), ਨਿਯਮ 1 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖਰਚੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਡਰਾਅ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਹੋਵੇ।, ਉਸੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਨ ਕਿ ਮੁਦਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ।

(5) ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 1 ਲਈ 1 ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਰਿਵੀਜਨ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਲੈਣ ਲਈ 26 ਅਕਤੂਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉੱਥੇ- ਲਾਗਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ

30

!
ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ